

Innehåll

Kapitel 1	Inledning	11
1.1	Bakgrund	11
1.2	Syfte och relation till föregående IUI-studier av industrins utlandsverksamhet	14
1.3	IUI:s enkätundersökningar	15
1.4	Studiens uppläggning och inriktning	17
Kapitel 2	Något om de internationella investeringarnas drivkrafter och verkningar	20
2.1	Drivkrafter bakom företagens internationalisering	20
2.2	Effekter av utlandsproduktion: en bakgrund	25
2.3	Sambandet mellan utlandsproduktion och export	28
2.4	Indirekta effekter på konkurrenskraften	30
2.5	Sammanfattande synpunkter	32
Kapitel 3	Den svenska industrins tillväxt i Sverige och utomlands under 1960- och 1970-talen	35
3.1	De internationella koncernernas verksamhet i Sverige och utlandet - en översikt	35
3.2	Företagens internationalisering	43
3.3	De internationella koncernernas tillväxt jämfört med hela den svenska industrin	51
3.4	Tillväxt genom företagsförvärv	60
3.5	Sammanfattande synpunkter	65

Kapitel 4	Mer om tillväxten av olika slag av utlandsverksamhet	67
4.1	Produktionsetableringarna i historiskt perspektiv	67
4.2	Utvecklingen 1960-78	69
4.2.1	Nyetableringar och företagsköp	69
4.2.2	Utvecklingen branschvis	72
4.2.3	Utvecklingen regionalt	77
4.3	Övriga dotterföretag i utlandet	83
4.4	Minoritetsägda företag i utlandet	90
Kapitel 5	Utlandsproduktion och utrikeshandel	98
5.1	Dotterföretagens utlandsproduktion och utrikeshandel i olika regioner och branscher 1965-78	98
5.2	Specialiseringstendenser	107
5.3	Sambandet mellan svensk export och utlandsproduktion	110
5.4	Betydelsen av etableringssätt	119
5.5	Lokalisering av FoU-verksamhet samt kostnader för och intäkter av patent och licens	126
5.6	Sammanfattande synpunkter	135
Kapitel 6	Analys av utlandsproduktionens bestämningsfaktorer och effekter: Teoretisk modell. Skattningsmetod och skattningsekvationer	139
6.1	Varför ekonometrisk analys?	139
6.2	Den teoretiska modellen	142
6.3	Testbara hypoteser	146
6.4	Skattningsekvationer och skattningsmetod: tvärsnitt, tidsserie och tvåstegsskattning	149
6.5	Tvästegsskattning	155
6.6	Regressions samband och variabler	156
6.7	Definitioner av variabler	161

Kapitel 7	Empirisk analys av utlandsproduktionens bestämningsfaktorer och effekter	164
7.1	Orsaker till skillnader mellan företag och länder i utlandsförsäljningens och utlandsproduktionens relativa omfattning	165
7.2	Effekter på svensk export av att utlandsproduktion tillåts	173
7.3	Utlandsproduktionens bestämningsfaktorer och effekter över tiden	183
7.4	Sammanfattning och slutsatser	197
Kapitel 8	En sammanfattande syn på företagens utlandsinvesteringar	201
8.1	Utvecklingen 1974-78	201
8.2	Effekterna på de utlandsinvesteringande företagens export och konkurrenskraft	203
8.3	Effekter i hela ekonomin	208
8.4	Slutsatser beträffande en regleringspolitik	210
Appendix A	IUI:s enkätundersökningar av den svenska industrins direkta investeringar i utlandet	215
A:1	Enkätundersökningarnas syfte och omfattning	216
A:2	Datainsamlingen och svarsfrekvens	219
A:3	Frågornas svårighetsgrad och uppgifternas kvalitet	221
Appendix B	Försäljningen i Brasilien, Västtyskland, Holland och Storbritannien uppdelad på produktion i utlandet, export från Sverige och export från tredje land	240
B:1	Bakgrund och syfte	240
B:2	Definitioner och urval	241
B:3	Försäljningens och restpostens sammansättning och utveckling i de fyra länderna 1974 och 1978	243
B:4	Slutsatser	251

Appendix C Bilaga till kapitel 7	253
C:1 Regressionsskattningar på tvärsnittsdata för 1974	254
C:2 Stabiliteten i tvärsnittssambanden	260
C:3 Regressionsskattningar på kombinerade tvärsnitts- och tidsseriedata med de beroende variablerna uttryckta i absoluta värden	270
C:4 Teoretisk härledning av sambandet mellan elasticiteter skattade på kvottal ("benägenhetselasticiteter") och på variablerna i absoluta värden	280
Appendix D Tabellbilaga	282
Litteratur	296

FIGURER

3:1	Verksamhetens fördelning på Sverige och utlandet 1965, 1970, 1974 och 1978	47
5:1	Utlandsproduktionens och exportens regionala fördelning 1965 och 1978	116
6:1	Bestämning av företagets produktion och försäljning hemma och utomlands	144
6:2	Bestämning av företagets produktion och försäljning hemma och utomlands vid reglering av utlandsproduktionen	144
6:3	Illustration av hur tidsseriesambanden kan variera över tvärsnittet	154
7:1	Illustration av en möjlig relation mellan tvärsnitts- och tidsseriesamband	184
7:2	Illustration av den skattade effekten av utlandsproduktionen på komplementär respektive icke-komplementär export	195

TABELLER

3:1	De svenska koncernföretagens försäljning, export och leveranser till utländska dotterföretag 1978	37
3:2	Förändring i populationen av koncerner med producerande dotterföretag 1965-78	38
3:3	De internationella koncernernas utländska dotterföretag och minoritetsintressen 1965, 1970, 1974 och 1978	42
3:4	Genomgående koncerner med produktion i utlandet: verksamhetens fördelning på de svenska och utländska koncerndelarna 1965-78	45
3:5	Koncerner med produktion i utlandet 1978 grupperade efter andelen av den totala koncernomsättningen som avsattes i utlandet detta år	49
3:6	Koncerner med produktion i utlandet 1978 grupperade efter andelen av den totala koncernomsättningen som utgjorde produktion i utlandet detta år	49
3:7	Total svensk export och export från svenska utlandsinvesteringar koncerner	52
3:8	Antal anställda i svensk industri, i svenska utlandsinvesteringar koncerner och i deras utländska produktionsföretag 1960-78	52
3:9	Genomgående företags och de 20 största företags exportutveckling jämfört med svensk industri 1965-78	54
3:10	Genomgående företags och de 20 största företags sysselsättningsutveckling jämfört med svensk industri 1965-78	55
3:11	Jämförelse av sysselsättningstillväxten i svensk industri, i svenska utlandsinvesteringar koncerner och i producerande dotterbolag i utlandet 1960-78	56
3:12	Sysselsättningstillväxt i olika branscher 1965-78: Svenska utlandsinvesteringar företag och hela den svenska industrin	59

3:13	De utlandsinvesterande företagens sysselsättningsförändring 1974-78 i Sverige per bransch, fördelad på intern och extern expansion. Genomgående företag 1974-78	62
4:1	Etablering av producerande dotterföretag under olika perioder och i olika regioner 1978	69
4:2	Producerande dotterföretags sysselsättningsförändring 1960-70 och 1970-78 fördelad på intern och extern tillväxt	70
4:3	Producerande dotterföretag i utlandet fördelade på etableringsform under olika perioder	71
4:4	Antal anställda och totala tillgångar i producerande dotterföretag fördelade på branscher 1960, 1970, 1974 och 1978	74
4:5	Antal anställda och totala tillgångar i producerande dotterföretag fördelade på regioner 1960, 1970, 1974 och 1978	78
4:6	Sysselsättningen i producerande dotterföretag 1978, fördelade på branscher och regioner	82
4:7	Försäljande dotterbolag i utlandet 1978 samt tillväxt 1965-78 i olika branscher	86
4:8	Försäljande dotterbolag i utlandet 1978 samt tillväxt 1965-78 i olika regioner	87
4:9	Övriga rörelsedrivande dotterföretag fördelade på verksamhetstyp 1974 och 1978	89
4:10	Minoritetsägda företag i utlandet 1965-78	92
4:11	De minoritetsägda företagens branschfördelning 1974 och 1978	94
4:12	De minoritetsägda företagens fördelning på olika regioner 1974 och 1978	95
4:13	Minoritetsägda företag i utlandet grupperade efter de svenska företagens ägarandel 1978	97

5:1	Utlandsproduktion och utrikeshandel 1965-78	100
5:2	Försäljning och utrikeshandel 1978 per region	102
5:3	Försäljning och utrikeshandel 1978 per bransch	104
5:4	Importen från de svenska koncern- företagen fördelad på färdigvaror och insatsvaror i olika branscher 1978	106
5:5	Tillväxten i dotterföretagens utlands- produktion och i den svenska exporten (utanför öststaterna) i olika regioner 1965-78	113
5:6	Dotterföretagens utlandsproduktion i relation till den totala svenska utlands- försäljningen (utanför öststaterna) i olika regioner 1965 och 1970	115
5:7	Producerande dotterföretag i utlandet etablerade under perioden 1971-78	123
5:8	FoU-kostnadernas fördelning mellan Sverige och utlandet i olika branscher 1978	128
5:9	FoU-kostnadernas fördelning mellan Sverige och utlandet 1965-78 för genom- gående koncerner	130
5:10	FoU-intensitet enligt alternativa mått 1965-78 för genomgående koncerner	131
5:11	De internationella koncernernas kostnader för köp av licenser, patent, royalties och "know-how"	133
5:12	De internationella koncernernas intäkter från försäljning av licenser, patent, royalties och "know-how"	133
6:1	Variabler i modellen för utlandsproduktio- nens och exportens bestämningsfaktorer	157
6:2	Det förväntade sambandet mellan benägenheten att sälja och producera utomlands och de exogena variablerna	160
7:1	Utlandsförsäljningens och utlandsproduk- tionens bestämningsfaktorer	166

7:2	Bestämningsfaktorer till utlandsförsäljning och utlandsproduktion i olika länder	170
7:3	Utlandsproduktionens effekt på exporten	175
7:4	Utlandsproduktionens effekt på exporten till olika länder	178
7:5	Den skattade effekten av att utlandsproduktionen ökar med 1 kr på genomsnittsföretagets export till produktionslandet	179
7:6	Bestämningsfaktorer till utlandsförsäljningens och utlandsproduktionens utveckling över tiden	187
7:7	Bestämningsfaktorer till utlandsförsäljningens och utlandsproduktionens utveckling i olika länder	188
7:8	Utlandsproduktionens effekt på exporten över tiden	190
7:9	Utlandsproduktionens effekt på exporten till olika länder över tiden	191
7:10	Den skattade effekten av att utlandsproduktionen ökar med 1 kr på genomsnittsföretagets export	194